

Sestavine kulturne istovetnosti (identitete) slovenskega podeželja

JANEZ BOGATAJ

POVZETEK

Med prizadevanja za celoviti razvoj in urejanje podeželja ima kulturna istovetnost posebno mesto. Ta se je razvila iz posameznih sestavin in modelov istovetnosti, ki jih prepoznavamo v raznih oblikah zgodovinskega spomina ali dediščine. V zgodovinskem razvoju so se ti modeli stalno spreminjali in zato ne moremo govoriti o nekakšni gmoti stalnic ali konstant, ki jih združuje pojem "tradicija". Vsaka doba je ohranjala ali si prilagajala določene tradicionalne sestavine kulture in življenskih slogov na eni in hkrati uvajala inovacije na drugi strani. Zato je mehanicistično prenašanje nekaterih sestavin dediščine v snovanje strategije in metodoloških osnov celovitega razvoja in urejanja podeželja prav tako nemogoče kot bi bilo na drugi strani le zgolj izumljanje nekaterih povsem sodobnih modelov brez "izkušenj", ki jih nudi dediščina ali kot jo nekateri imenujejo "tradicija". Pri razmišljanju o sestavinah kulturne istovetnosti sodobnega podeželja je seveda nad vse pomembna prostorska določljivost tega pojma. Podeželje je danes le še prostorska in pokrajinska kategorija, saj o enovitosti družbene podobe ne moremo več govoriti. V sodobnosti se z vidika družbenih razmerij agrarno vedno bolj urbanizira in urbano vedno bolj agrarizira. Posledice tega pojava so popolne na vseh področjih kulture in načina življenja, zlasti tudi v spremenjenih vrednotah in normah.

V nadaljevanju prispevka avtor predstavi široko pojmovanje kulture in razčleni temeljne sestavine za določanje kulturne istovetnosti slovenskega podeželja kot so: prostor, naselja in oblike bivanja, oblike gospodarskih dejavnosti, zlasti še domače obrti in specifične oblike turističnih dejavnosti, nadalje sestavine načinov prehranjevanj podobe navad in ritualov, jezik z narečji, značilne oblike sodelovanja med prebivalci na podeželju, značaj ali karakter prebivalcev in posebne oblike duhovnega ustvarjanja.

Pri celovitem razvoju in urejanju je na prvem mestu skrb za sodobno in bodoče podeželje, vendar vedno ob upoštevanju dediščine. Prav slednja razsežnost vnaša v strukturo podeželja ne le sestavino istovetnosti ampak predvsem številne kakovosti za potrebe vsakdanjega življenja njegovih prebivalcev.

ABSTRACT

THE SLOVENIAN COUNTRYSIDE'S COMPONENTS OF CULTURAL IDENTITY

Among the efforts to balance developing and sustaining the countryside, cultural identity has a special place. Cultural identity develops from several components and models, which we can identify in various forms of historical recollection, or

heritage. In the course of history, these models underwent change constantly; we can not speak of some mass of constants, which combine to form the notion of 'tradition'. Each period has preserved or accommodated certain traditional components of culture and lifestyle, and at the same time introduced innovations. It is absurd to invent wholly modern models of culture without the 'experience' which heritage or traditions offer to us; likewise, it is impossible to simply transfer certain components of heritage into the strategy planning and the methodological bases for sustainable development of the countryside. In considering the components of cultural identity of the contemporary countryside, we must foremost understand the geographical grounding of the notion. The countryside today is but a regional or provincial categorisation; we can no longer speak of the uniformity of the social setting. With respect to social relations, the present shows rural regions are becoming evermore urbanised, while urban developments try to move 'back to nature' and become 'more rural'. The consequences of this phenomenon are felt throughout all aspects of culture and lifestyle, particularly in the changes in morals and norms.

In the article, culture is understood in a wide sense; subsequently, the fundamental components for determining the cultural identity of the Slovenian countryside are analysed. We consider: area; settlements and structure of living; forms of economic activity - particularly cottage industries and specific forms of tourist activity; the components of manners of eating; habits and rituals; language and dialects; distinctive forms of cooperation among residents in the region; the nature or character of inhabitants; and particular forms of spiritual expression.

In the sustainable development of the countryside, concern for the present and future of the region is primary; however, this always comes with a respect for heritage. Heritage brings to the structure of the countryside not merely components of identity; above all, it provides many qualities for the inhabitants' needs in everyday life.

1. UVOD

V okvirih celovitega razvoja in urejanja podeželja ima kulturna istovetnost posebno mesto. Že samo dejstvo, da danes govorimo o sodobnem podeželju in njegovem celovitem razvoju, pomeni, da moramo upoštevati tudi njegovo posebno istovetnost, vendar z nadvse pomembnim dopolnilom: (sodobna istovetnost podeželja se je razvila iz nešteti sestavin in modelov istovetnosti, ki jih izkazuje dediščina podeželja.) Seveda ne kot nekakšna gmota stalnic, združenih v pojmu "tradicija", ampak prav v okviru te tradicije kot vrsta sestavin ali prvin, ki so se v razvojnem, torej zgodovinskem procesu razvijale, spreminjale, nekatere tudi opuščale, druge se spet v določenem obdobju in v določenih družbenih razmerah rojevale, tako kot so nekatere tudi odmirale. Pravzaprav se je vsaka doba srečevala z ohranjanjem tradicionalnih sestavin kulture in načina življenja na eni in z uvajanjem inovacij na drugi strani. Zato je mehanicistično prenašanje nekaterih sestavin dediščine v snovanje strategije in metodoloških osnov celovitega razvoja in urejanja podeželja prav tako nemogoče, kot bi bilo na drugi strani le zgolj izumljanje nekaterih povsem sodobnih modelov brez "izkušenj", ki jih nudi dediščina, ali kot jo nekateri imenujejo "tradicija".

2. PROSTORSKA DOLOČLJIVOST SODOBNEGA PODEŽELJA

Upoštevujoč razmerje med dediščino in sodobnostjo, lahko rečemo, da je danes *podeželje le še pokrajinska in prostorska kategorija*. Čeprav je bila slovenska vas že v srednjem veku družbeno razslojena, je vendar šlo le za notranje ločitve v okviru kmečkega sloja. Ta je predstavljal vrsto stoletij večinski del slovenskega prebivalstva, da ne rečem kar naroda. Torej bi lahko govorili o podeželju tudi kot o družbeni kategoriji s specifičnim načinom stanovanja, oblačenja, prehranjevanja, konec koncev tudi čustvovanja, pogledov na svet itd. Ta družbena enovitost in s tem določljivost podeželja se je v sodobni družbi popolnoma razkrojila. Podeželje je ostalo le še prostorska in pokrajinska kategorija. Ruralno kot nasprotje urbanemu je tudi v okviru razmerja teh dveh določljivk ostalo v sodobnosti le na prostorski ravni. Sodobno podeželje namreč sooblikujejo zelo različni družbeni in profesionalni sloji in skupine (ter tudi posamezniki), podobno kot to velja za urbana okolja. Pravzaprav se agrarno urbanizira in urbano vedno bolj agrarizira (npr. sodobno vrtičkarstvo). Slednje tudi zaradi ponovne težnje sodobnega človeka v iztekajočem se dvajsetem stoletju po vračanju k naravi.

Vidimo torej, da je za načrtovanje ali bolje povedano za odkrivanje in sooblikovanje istovetnosti sodobnega in prihodnjega podeželja treba upoštevati vrsto novih momentov in je mehanicistični prenos nekaterih dediščinskih modelov, ki so bili "last" preteklega podeželja, torej opredeljenega ne le prostorsko ampak tudi družbeno, zahtevno in odgovorno početje.

3. KULTURNA ISTOVETNOST SLOVENSKEGA PODEŽELJA

Če govorimo o kulturni istovetnosti slovenskega podeželja, moramo najprej opredeliti kategorijo *kultura*. Za občo rabo ponavadi pravimo, da je kultura vse, kar je človek ustvaril in ustvarja mimo ali ob naturi. Skratka gre za vse oblike in zvrsti človekovega prizadevanja na gmotnem, družbenem in duhovnem področju, v našem primeru v podeželskem prostoru, torej v okviru opredelitve podeželja kot prostorske in ne kot družbene kategorije. Ob tem se nekako vsiljuje prav značilen slovenski primer dejavnosti, ki smo ji nekako od konca šestdesetih let začeli praviti kmečki turizem. Podroben premislek o samem pojmu pokaže, da gre pravzaprav za turistično dejavnost kmetov, torej posameznikov ali kmečkih družin, ki še pred nekaj leti niso mogli na dopust, na morje ipd. Z vidika razumevanja podeželja v sodobnosti je torej treba govoriti o turizmu na vasi ali na podeželju. S to dejavnostjo se v pre mnogih primerih niti ne ukvarjajo kmetije, ampak celo pripadniki drugih družbenih skupin, ki živijo na podeželju (npr. upokojeni visoko izobraženi posamezniki).

Pri opredeljevanju kulturne istovetnosti podeželja izhajamo seveda iz njegove sodobne pojavnosti, kulture in strukture načina življenja, ne da bi zanemarili kontinuiteto, torej vezi z dediščino. Dediščina nam pomeni sestavine načina življenja, ki so bile značilne za pretekla obdobja. V sodobno podeželje jih ne prenašamo mehanicistično, ne posredujemo jih kot romantične in nostalgične zaigrane prizore ali celo administrativno predpisane obrazce. Dediščina pomeni namreč le "modele", ki jih je zgodovina v svojem sto in stoletnem razvoju že neštetokrat preverila. Sedaj so pred nami, da jih spoznamo in na njihovih temeljih odkrivamo nove vsebine in oblike ustvarjalnosti. Tako se "zgodovina" logično nadaljuje v sodobnost, sodobnost pa se oplemenjuje z dediščino.

Poglejmo nekatere temeljne sestavine za določanje kulturne istovetnosti slovenskega podeželja.

Temeljna sestavina za določanje kulturne istovetnosti sodobnega slovenskega podeželja je seveda sam *prostor*, ki je sožitje naravnega in kulturnega okolja ter njuna

dediščina. Govorimo o kulturi naravnega okolja, ki se po svojih sestavnih elementih, posebnostih in tudi po celoviti podobi razlikuje od urbanega prostora. Seveda v sodobnosti pogosto opažamo težnjo prebivalstva na podeželju, da mnoge sestavine svoje kulture in življenjski slog naredijo čim bolj urbane. Zgledovanje po mestu je pojav, ki ga lahko zasledimo tudi v starejših obdobjih zgodovinskega razvoja, vendar ne v smislu prenašanja urbanih modelov v ruralna okolja, čemur smo priče pri nas, temveč kot njihovo prilagajanje potrebam in merilom podeželskega prebivalstva, torej pomerjanje samemu sebi. Prav nestrokovno in nekritično vnašanje mestnih sestavin v podeželski prostor je ena od nevarnosti za uničenje njegove istovetnosti, ki jo še posebej ogrožajo infrastrukturni objekti in naprave, ki jih narekuje turistična industrija.

Naslednje področje za določanje ali boljše rečeno za oblikovanje kulturne istovetnosti slovenskega podeželja so prav gotovo *naselja in bivališča*, ki jih sestavljajo. Razvejanost družbene strukture sodobnega podeželja seveda tudi na tem področju najeda značilno, razpoznavno ali berljivo strukturo, ki je bila v preteklosti pomemben razpoznavni znak podeželja. Če so bile stavbe in s tem naselja odraz kmetovih potreb in predvsem delovnega ritma, družinskih razmer in še česa, postajajo danes pogosto projekcije tujega sveta, nekih novih idealov in zunanje reprezentativnosti. K temu moramo dodati še porušena razmerja med stanovanjskimi in gospodarskimi objekti. Če pogledamo npr. še v 19. stoletje na Dolenjsko, vidimo da je poleg naselij, pogosto gručastih, dajalo poseben pečat in identiteto dolenjskega podeželja oblikovanje in postavljanje kozolcev - topljarjev. V večini primerov so bili po svojem obsegu, torej po velikosti, mogočnejši od samih stanovanjskih hiš, torej domačij, saj je bil velik prostor pod kozolcem posredno pogoj tudi za preživetje tistih, ki so stanovali v hišah. Gledano z vidika oblikovanja prostora in naselij bi lahko rekli, da je šlo za izrazito slikovito in ritmično porazdeljenost bivalnih in gospodarskih enot v prostoru. Danes te ritmičnosti seveda ni.

Tradicionalno istovetnost podeželja je porušilo tudi grajenje vikendov, ki se je v velikem obsegu začelo razvijati zlasti od šestdesetih let dalje. Tako so se na določenih območjih razvile prave vikend "ob-vasi", ki so poleg novih načinov življenja in družbenih posledic začele vnašati v podeželski prostor tudi določeno modo in vzorce, ki so jih domači prebivalci pogosto začeli prevzemati ali so se jim skušali vsaj približati. Resnici na ljubo je seveda treba priznati, da je na drugi strani prav vikendaštvo lahko naredilo tudi marsikaj koristnega in pozitivnega. Taki so primeri npr. ponovne oživitve vinogradniške kulture na že opuščeni ali celo tehnološko povsem zaostalih področjih (npr. na Dolenjskem).

Če nadalje gledamo gospodarske dejavnosti na podeželju, vidimo da danes tudi te sestavine ne morejo več biti določljivke kulturne istovetnosti. Tako se na podeželju odvijajo in opravljajo povsem sodobne, lahko rečem urbane dejavnosti (npr. avtomehanika, predelava plastike...), kot se tudi v mestih izvajajo dejavnosti, ki so bile v preteklosti značilne za podeželje kot del dodatnega zaslužka (npr. domače obrti). Slednje, tj. *domače obrti* so ena od tistih značilnih gospodarskih dejavnosti, ki so bile v preteklosti zastopane na podeželju kot celoletno, še pogosteje pa kot sezonsko delo prebivalstva. Danes je tovrstnih dejavnosti vedno več tudi v mestih. Na prvi pogled bi lahko ugotovili, da se s podobnimi pojavi srečujejo tudi druge, zlasti razvite evropske dežele, ki so izdelovanje posameznih značilnih izdelkov, pogosto kot repliciranje dediščine, razvile v mestnih kreativnih delavnicah, ateljejih, butikih. Vendar le ni tako. Slovenski primer ima v sebi nekaj posebnega in se od ostalih v svetu le razlikuje. Če pogledamo npr. samo v sosednjo Avstrijo, bomo izdelovanje domače obrti (v najširšem pomenu te besede, torej tudi predelavo sadežev in plodov) našli tako na podeželju, kot tudi v mestih. Številni turistični prospekti in tudi realno življenje na posameznih območjih avstrijskega podeželja dokazujejo, da stvari živijo, se razvijajo in prenašajo iz

roda v rod. K temu prispevajo različni tečaji, izobraževalne oddaje na televiziji in drugo. Ukvarjanje z domačo obrtjo kmetom še vedno prinaša del dohodka, gledano nekoliko psihološko, pa omogoča npr. posameznim kmečkim gospodinjam, da poleg skrbi za mleko in prašiče v prostem času primejo tudi za čopič, če imajo ustrezen talent in razvite sposobnosti. Po tej poti se oblikuje tudi samozavest posameznikov in družin, ki živijo na podeželju. Presega se večdesetletna miselnost, ki je bila značilna za naše razmere in jo izraža naslednji stavek: "Če se ne boš učil, se boš vrnil domov in boš kmet!"

Prav v še vedno živih domačih obrtéh je ena od temeljnih razlik med razvitim svetom in nami. K temu je treba dodati še nekaj. Vse kaže, da pri nas redko kje nalletimo na razmišljanje, da se ob prodanem mleku in živini lahko še kaj zasluži. Koliko naporov je treba vložiti, če želiš organizirati izdelavo nekoliko večjega števila izdelkov domače obrti. "Zakaj bi pletel košare, saj z mlekom dovolj zaslužim." Seveda je zadeva problematična prav zato, ker se s takimi mnenji pogosto srečujemo na kmetijah, ki so izrazito populacijsko in starostno vitalne in kjer bi tudi t. i. začetni kapitalski vložek v tehnologijo izdelave ne predstavljal velikih ovir. Vendar se je lažje odločiti za nakup še četrtega ali petega traktorja, kot pa tehnično posodobiti eno od domačih obrti. Domače obrti, ali bolje rečeno rokodelska mojstrstva in spretnosti, bi lahko bile v bodoče pomembne sestavine za oblikovanje istovetnosti slovenskega podeželja.

Med gospodarskimi dejavnostmi na podeželju je seveda nujno omeniti tudi posebne ali značilne kmetijske dejavnosti. Te ostajajo, pa naj gre za starejše oblike, ki se nadaljujejo v sodobnost, ali za razne kmetijske inovacije, temeljne določljivke istovetnosti podeželja. Med nove oblike gospodarskih dejavnosti je treba šteti tudi *turistično dejavnost*, ki smo jo nesrečno poimenovali kmečki turizem, na kar sem že opozoril. V prihodnje bi kazalo govoriti o turizmu na podeželju in tako upoštevati pestro paleto dejavnosti in dogajanj v podeželskem prostoru.

Struktura *prehrambene ali kulinarčne kulture* sodobnega slovenskega podeželja prav tako ne more biti sestavina kulture, s katero bi opredeljevali njegovo istovetnost. V posameznih primerih še zasledimo posebne načine prehranjevanja in tudi sestavo jedil, ki so značilnost kmečkega prebivalstva (npr. v nekaterih nerazvitih območjih, pri revnejših slojih kmečkega prebivalstva itd.). Sicer pa je nosilec informacij o kmečki prehrani, torej o najbolj množični prehrani našega naroda postala gostilna in nekatere vzporedne gostinske dejavnosti, zlasti še v navezi s turizmom na vasi in na kmetije odprtih vrat. Samo v teh okoljih prehrabeno dediščino spoznavamo kot "živi muzej" kmečke kulinarke. Podobno kot pri domači obrti, tudi na področju kulinarčne dediščine po drugi svetovni vojni ni prišlo do odkrivanja bogastev na eni in nato do iskanja novih sodobnih rešitev na drugi strani. Za to so še najmanj krivi kmetje. Nesmiselno bi bilo namreč od njih zahtevati, da se morajo še vedno prehranjevati na t. i. tradicionalni način. Po drugi strani je tudi odnos gostov, ki so prihajali in še prihajajo s prehranjevalno kulinarčnimi motivi na podeželje, skrajno vprašljiv. "Na kmečki turizem gremo na dunajce, ker imajo domače meso!" pogosto slišimo komentarje. Pri nas se še nismo navadili, da pomeni spoznavanje podeželja spoznavanje njegovih specifičnih vsebin in oblik, tudi prehranjevalnih. Tako kot pomeni spoznavanje mesta tudi seznanjanje s kuhinjo restavracij in hotelov. To pritegne seveda tudi način strežbe, pogrinjke, izbiri jedi ipd. Naše samopoznavanje je na izrazito nizki ravni. Kar nekoliko ironično se sliši (glede na tematiko našega razpravljanja), da smo šele pred dvema, tremi leti dobili prvi knjigi o krušni in suhomesnati dediščini.¹ Podobno kot pri domači obrti, je bila tudi prehrabena ali kulinarčna dediščina pogosto sredstvo, s katerim je

¹ - S. Renčelj: Suhe mesnine - narodne posebnosti, Ljubljana 1990;

- S. Renčelj, M. Prajner, J. Bogataj: Kruh na Slovenskem, Ljubljana 1993.

politika označevala nenaprednost, zaostalost. V sedanjih in prihodnjih razmerah na tem področju se kažejo velike možnosti predvsem v smeri ponovnega odkrivanja in ponovnega vrednotenja teh bogastev in njihovo posredovanje na najrazličnejše nove načine. Sočasno z oživljanjem tradicionalne kulinarike bodo na podeželje prihajali tudi mednarodni kulinarčni dosežki (npr. kitajska kuhinja, pice itd.). Temeljna družbena, torej strokovno usmerjena skrb pa naj bi bila namenjena predvsem prvemu segmentu. Tako bo nastajalo na temelju dediščine področje nove kulinarčne ustvarjalnosti, ki bo morda "v prihodnosti" ena od sestavin za določanje kulturne istovetnosti slovenskega podeželja.

Šege in navade podeželja, t. i. praznično leto ali rituali družinskega življenja ob posameznih pomembnih mejnikih (npr. poroka) ter ob različnih opravilih, še vedno predstavljajo eno od pomembnih sestavin za določanje kulturne istovetnosti podeželja. Seveda se tudi na tem področju kažejo vplivi mestnih navad, posredovanih prek sredstev masovnega obveščanja, predvsem televizije. Kljub temu so šege in navade, poleg kulture prostora, še vedno najbolj prepoznavne sestavine kulturne istovetnosti podeželja. Tudi na tem področju opažamo po drugi svetovni vojni, zlasti pa še v zadnjih dvajsetih letih porast t. i. igrane dediščine ali gledališča zgodovine, ko se za potrebe turistične industrije in spektakla na izumetničen, pogosto stereotipen način prikazuje bolj ali manj pozabljena dediščina šeg in navad. Sicer pa, gledano v povprečju, lahko še vedno govorimo o določenih posebnostih, ki so lastne ali značilne zlasti za podeželje in ohranjajo, podobno kot *narečja*, tudi pestrost in raznovrstnost regionalizmov. Zato menim, da bi bilo treba temu področju oblikovanja kulturne istovetnosti posvetiti v prihodnje kar največ strokovne skrbi. Če rečem "strokovne", pomeni da je prav na tem področju skrajno vprašljivo t. i. ljubiteljsko ali amatersko delovanje, ki smo mu priče pogosto najprej v šolah na našem podeželju, nadaljuje se v zasnovah turističnih spektaklov in pristane v okvirih stereotipnih in posladkanih domačijskih oddaj na televiziji. Seveda vse to oblikuje tudi množičen okus, kar je najbolj problematično, saj vodi v postopno uničenje tudi te, zaenkrat še značilne istovetnostne sestavine slovenskega podeželja. Takorekoč v zadnjem trenutku nam je uspelo prekiniti nemogoče konstrukte raznih kmečkih občeti v mestih na eni ter "igre brez meja" v podeželskih okoljih, kjer so poskušali združevati elemente dediščine in športa. Tudi za slednje ima veliko negativno zaslugo televizija. Turistični in kulturni amaterizem sta naredila veliko koristnega, prav tako pa tudi veliko škode. Oba sta trdoživa in kar nekaj strokovnih naporov je bilo in bo še potrebnih, da bomo razumeli sestavine podeželja na podeželju in sestavine mestne dediščine in sodobne ustvarjalnosti v mestih. Razni obiski ptujskih kurentov v parlamentu ali zelenega Jurija pri predsedniku države ter na mestnih ulicah seveda ne sodijo med tista dejanja, ki bi pomagala sooblikovati in ohranjati kulturno istovetnost podeželja s šegami, navadami in rituali.

Družbena heterogenost sodobnega podeželja seveda pogosto onemogoča tudi razvijanje nekaterih *značilnih oblik sodelovanja*, ki so bile značilne v preteklosti. Morda predstavlja veliko izjemo medsebojna pomoč, o kateri je prišla do koristnih strokovnih spoznanj Marija Makarovičeva. Sodobno slovensko podeželje se, kot tudi vsa druga okolja, vedno bolj individualizira. Vas kot skupnost se kaže na popolnoma drugih ravneh, kot je bilo to značilno za t. i. tradicionalno vas. Vendar pa občutek o skupni pripadnosti ostaja in se kaže na različne načine. Npr. v označevanju staroselcev, za razliko od t. i. "pritepencev, vikendašev" in drugih. Občutek pripadnosti skupnosti se navzven ne manifestira več tako odločno, kot se je nekoč v tradicionalni vaški skupnosti. Danes občutek pripadnosti vaški skupnosti dobiva na pomenu v navezavi na razne ekonomske, lastninske kategorije ipd. Pri tem želim opozoriti, da se je seveda tudi naš *narodni značaj* ali karakter močno spremenil. Značaj prebivalstva, torej tudi na podeželju, ni

neka stalnica ali stereotip o bolj ali manj delavnih, bolj ali manj prepirljivih, bolj ali manj pijanih in veselih, gostoljubnih ljudeh itd. Karakterološke študije, ki so bile narejene v drugi polovici 19. stoletja, v prvih desetletjih dvajsetega stoletja in najnovejše, kažejo na velike spremembe in razlike med posameznimi območji. Vendar pa spoznavanje teh sprememb in razlik predstavlja koristno vsebino za določanje kulturne istovetnosti slovenskega podeželja v določenem času in na posameznih območjih.

Oblike *duhovne ustvarjalnosti* slovenskega podeželja (pesem, ples, glasbeno ustvarjanje, likovno, literarno delovanje itd.) se danes vedno bolj izenačujejo ali vsaj približujejo mestnim. Nekaj drugega je seveda vprašanje "življenja" z dediščino podeželja, če jo seveda znamo razumeti v smislu Unescovega priporočila, da naj bi vsak kulturni pojav ohranjali v njegovem primarnem kulturnem okolju. Vendar, kot smo videli že pri nekaterih drugih sestavinah sodobne kulture in načina življenja na podeželju, prihaja tudi na področju dediščine duhovne ustvarjalnosti do prenašanja sestavin. Tako se z dediščino ljudske pesmi ali glasbe ukvarjajo izrazito mestne skupine, celo take, ki to dejavnost razvijajo na najbolj vrhunski umetniški ravni. Tudi narodnozabavna glasba, glasbeni, kulturni in še kakšen pojav, ki mu kot dediščini sodobnega časa sledimo od petdesetih let našega stoletja, ne more biti le sestavina istovetnosti podeželja, saj to glasbo v enaki meri ustvarjajo ali poslušajo tudi določene skupine mestnega prebivalstva. Pa vendar ima ta glasba v pogovornem žargonu, zlasti mladih, oznako, ki naj bi jo umeščala na podeželje ("goveja glasba").

Pomembno spoznanje za sodobnost in bodočnost podeželja izvira prav iz dediščine njegove duhovne ustvarjalnosti, ali kar dediščine življenja in ustvarjanja na podeželju. To je namreč združitev dveh sestavin, ki sta v sodobnem življenju pogosto nezdržljivi: *estetike in funkcionalnosti*. Nadroben analitičen študij posameznih modelov dediščine pokaže to sožitje, ki je bilo prisotno tako v gmotni, kot tudi v duhovni in celo družbeni sferi. Zato menim, da je prav v tem sožitju eno od temeljnih izhodišč za načrtovanje, ali bolje usmerjanje razvoja, ki bo pomagal pri sooblikovanju neke nove kulturne istovetnosti slovenskega podeželja.

4. ZAKLJUČEK

(Pregledali smo le nekatere sestavine kulturne istovetnosti slovenskega podeželja.) Od teh so bile nekatere značilne za njegovo istovetnost v preteklosti, torej so del naše dediščine, druge se spet v določenih razvojnih oblikah nadaljujejo v naš čas. Tretje pa morda šele nastajajo ali bodo nastale. (Vsekakor ima kulturna istovetnost velik pomen za celovit razvoj in urejanje podeželja. Če seveda tega razvoja ne obremenjujemo z nostalgijo in romantizmom, še posebej kadar prihajamo do rešitev, ki jih izvajamo iz dediščine. Načrtovanje sodobnega razvoja mora upoštevati tudi dediščino, saj nam le-ta predstavlja modele, ki so bili v zgodovini že nešteto krat preverjeni. Torej oblikujemo na njihovih osnovah nove rešitve in odkrivajmo nove možnosti! Gre za oblikovanje sodobnega podeželja z razsežnostjo dediščine, ki vnaša v njegovo strukturo ne le istovetnost, ampak tudi številne kakovosti v vsakdanje življenje njegovih prebivalcev.)